

DET KONGELIGE
BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 69

(2007–2008)

Om lov om endringer i barnelova mv.
(barnebidrag og reisekostnader
ved samvær)

Innhold

1	Innledning og bakgrunn	5	3.2	Reiser som omfattes av barnelova § 44	15
1.1	Proposisjonens hovedinnhold	5	3.2.1	Høringsnotatets forslag	15
1.2	Lovforslagenes bakgrunn	6	3.2.2	Høringsinstansenes syn	16
1.2.1	Bidragsreformen av 2003	6	3.2.3	Departementets vurdering og forslag	16
1.2.2	Hovedtrekkene i dagens bidragsordning	6	3.3	Bedre konfliktløsningsmekanismer	16
1.2.3	St.meld. nr. 19 (2006–2007) Evaluering av nytt regelverk for barnebidrag	6	3.3.1	Forliksmekling i saker om reisekostnader	17
1.2.4	Høringsnotat av 14. februar 2008	7	3.3.2	Fylkesmannens avgjørelser i sak om reisekostnader. Tvangskraft	18
1.3	Høringen	8	3.3.3	Private avtaler om deling av reisekostnader. Stadfestelse av fylkesmannen og tvangskraft	19
2	Endringer i barnelova kapittel 8. Fostlingsplikt	9	4	Regeltekniske endringer i lov om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar mv og om tilbakelevering av barn	20
2.1	Fradrag for samvær i bidraget	9	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	20
2.1.1	Skriftlighetskravet	9	6	Merknader til de enkelte bestemmelser	20
2.1.2	Departementets vurdering og forslag	10	6.1	Merknader til endringene i barnelova	20
2.1.3	Særlig om størrelsen på samværsfradraget	10	6.2	Merknader til endringen i tvisteloven	22
2.2	Forholdsmessig fordeling av bidrag mellom flere barn	12	6.3	Merknader til endringene i lov om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar mv og om tilbakelevering av barn	22
2.2.1	Gjeldende rett	12	6.4	Ikrafttredelse og overgangsregler	22
2.2.2	Høringsnotatets forslag	12		Forslag til lov om endringer i barnelova mv. (barnebidrag og reisekostnader ved samvær)	23
2.2.3	Høringsinstansenes syn	12		Vedlegg	
2.2.4	Departementets vurdering og forslag	13		1. Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre. Parallelloppstilling	25
2.3	Automatisk justering av barnebidrag når barnet går over til en ny aldersklasse	13			
2.3.1	Gjeldende rett	13			
2.3.2	Høringsnotatets forslag	13			
2.3.3	Høringsinstansenes syn	13			
2.3.4	Departementets vurdering og forslag	13			
2.4	Endring	14			
2.4.1	Gjeldende rett	14			
2.4.2	Høringsnotatets forslag	14			
2.4.3	Høringsinstansenes syn	14			
2.4.4	Departementets vurdering og forslag	15			
2.5	Regelteknisk endring i barnelova § 77	15			
3	Endringer i barnelova § 44 og tvisteloven § 6–2. Reisekostnader ved samvær	15			
3.1	Gjeldende rett	15			

DET KONGELIGE
BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 69

(2007–2008)

Om lov om endringer i barnelova mv. (barnebidrag og reisekostnader ved samvær)

*Tilråding fra Barne- og likestillingsdepartementet av 20. juni 2008,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning og bakgrunn

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Dagens regler for fastsettelse og endring av barnebidrag ble vedtatt av Stortinget i juni 2001, og trådte i kraft 1. oktober 2003. Under behandlingen av bidragsreformen, Ot.prp. nr. 43 (2000–2001) Om lov om endringer i barnelova, forskotteringsloven og i enkelte andre lover (nye regler for beregning av barnebidrag m.m.), ble Stortinget lovet en løpende evaluering av reformen. Stortinget ønsket å få vurdert om erfaringer fra praksis kunne avdekke utilsiktede skjevheter.

Barne- og likestillingsdepartementet la 22. desember 2006 fram St.meld. nr. 19 (2006–2007) Evaluering av nytt regelverk for barnebidrag. Evalueringen omfattet også en evaluering av lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) § 44 om reisekostnader ved samvær, som trådte i kraft 1. januar 2002.

Stortinget behandlet meldingen 15. mai 2007, og Stortingets flertall sluttet seg til departementets drøftelser og forslag, jf. Innst.S. nr. 185 (2006–2007).

I denne proposisjonen fremmer departementet på bakgrunn av St.meld. nr. 19 (2006–2007), forslag til endringer i barneloven. Forslag til endringer i lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (for-

skotteringsloven) som også ble drøftet i St.meld. nr. 19 (2006–2007), vil kreve økte bevilgninger over statsbudsjettet. Innføring av forslag til endringer i forskotteringsloven vil bli tilpasset de årlige budsjettforslagene og Stortingets behandling av disse.

Forslagene i proposisjonen går i hovedtrekk ut på at muntlige avtaler på lik linje med skriftlige skal danne grunnlag for fradrag for samvær i bidraget, jf. barneloven § 71 første ledd. Videre skal private avtaler som bringes inn for offentlig fastsettelse, bare endres dersom endringen utgjør 12 prosent eller mer, jf. barneloven § 70 annet ledd. Det skal tas hensyn til oppfostringsbidrag den bidragspliktige betaler etter lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) § 9–2 når bidraget skal fordeles forholdsmessig mellom flere barn der den bidragspliktige har redusert bidragsevne, eller samlet bidrag overstiger maksimumsgrensen, jf. barneloven § 75 annet ledd. Det skal innføres en ordning med automatisk justering av bidraget når barnet går over i en ny aldersklasse. Foreldrenes utgifter til alenereiser i forbindelse med henting og bringing ved samvær, skal omfattes av bestemmelsen om deling av reisekostnader, jf. barneloven § 44. I tillegg skal fylkesmannens avgjørelser om reisekostnader gis tvangskraft, og fylkesmannen gis myndighet til å stadfeste en privat avtale slik at den også gis tvangskraft. Ved tvist om fordeling av reisekostnader, skal sak kunne starte med krav om mekling i forliksrådet, jf. lov 17. juni 2005 nr. 90 om

mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) § 6–2 første ledd. I tillegg foreslås noen regeltekniske endringer i barneloven § 77 og lov om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m v og om tilbakelevering av barn.

1.2 Lovforslagenes bakgrunn

1.2.1 Bidragsreformen av 2003

Barnebidrag er i utgangspunktet et privatrettslig område, og barnebidrag kan avtales og betales uten at det offentlige blir involvert. Samtidig er det å sikre at begge foreldre overholder sin forsørgelsesplikt overfor barna ansett som så viktig at myndighetene har utformet regler og bygd ut et omfattende apparat for fastsettelse og innkreving av barnebidrag. Til sammen er omlag 400 000 personer – barn, mødre og fedre – direkte berørt av regelverket for offentlig fastsettelse av barnebidrag. Rundt 3 mrd. kroner overføres årlig mellom bidragspliktige/staten og barn/bidragsmottaker. I tillegg kommer de midlene som overføres mellom familier med private avtaler om barnebidrag.

Arbeidet med de nåværende bidragsreglene ble påbegynt på 1990-tallet. Under utformingen av regelverket ble det lagt vekt på at dagens samlivsmønstre stiller andre krav til et godt bidragsregelverk enn de krav det var rimelig å stille et par tiår tilbake. Det har skjedd store endringer i samfunnet når det gjelder samlivsmønstre, familieliv og omsorg for barn. I den typiske barnefamilie i dag bidrar både mor og far til familiens forsørgelse gjennom lønnet arbeid, og deler i større grad enn tidligere på omsorgsarbeidet. En videreføring av en tilnærmet likestilt arbeidsdeling mellom foreldrene betyr ved samlivsbrudd vekt på samvær/deling av omsorg og fortsatt felles forsørgelse av barna. Også når foreldrene aldri har bodd sammen, legges det stadig større vekt på betydningen av foreldreskapet, i første rekke med henvisning til barnets beste.

Det er tre hovedmål som ligger til grunn for bidragsreformen: For det første skal barnets behov for forsørgelse deles mellom foreldrene etter økonomisk evne og så rett og rimelig som mulig. For det andre skal regelverket oppmuntre til fortsatt omsorg fra begge foreldrene. For det tredje skal det legges til rette for private avtaler om bidrag. Mors og fars roller som både omsorgspersoner og forsørgere synliggjøres, og det nye regelverket tar utgangspunkt i at foreldrene skal være mest mulig likestilte i disse rollene. Det var stor enighet om målene under behandlingen i Stortinget. To tilleggspremisser for reformen var at omleggingen skulle være tilnærmet kostnadsnøytral for det offentlige, og at de økonomisk svakeste – foreldre som levde

alene med barn på overgangsstonad, skulle komme like godt ut som tidligere.

1.2.2 Hovedtrekkene i dagens bidragsordning

Ved bidragsreformen av 2003 gikk man fra en prosentmodell til en kostnadsmodell. Etter prosentmodellen ble bidraget som utgangspunkt fastsatt etter en fast prosent av inntekten til den bidragspliktige avhengig av antall barn. Etter kostnadsmodellen tas det utgangspunkt i barnets behov for forsørgelse, og hva dette underholdet koster – underholdskostnaden. Underholdskostnaden varierer med barnets alder, og øker stort sett med alderen. Store tilsynsutgifter for små barn kan endre dette bildet noe. Underholdskostnaden fordeles mellom foreldrene etter inntektene deres, og innebærer at den av foreldrene som har best økonomisk evne skal dekke den største andelen av kostnadene til barnets forsørgelse. Foreldrenes andeler av underholdskostnaden avrundes til nærmeste sjettedel. Det beløpet sjettedelen til den bidragspliktige utgjør, er utgangspunkt for det månedlige barnebidraget. Dette beløpet prøves mot den bidragspliktiges bidragsevne. Er evnen stor nok, som tilfellet er i de fleste sakene, blir bidragsbeløpet stående. Er bidragsevnen mindre enn det beregnede beløpet, settes bidraget lik det beløpet som tilsvarer bidragsevnen. Deretter tas det hensyn til samvær den bidragspliktige har med barnet, og det gis fradrag i bidraget etter omfanget av samværet. Størrelsen på fradraget varierer med barnets alder. Beløpet etter at samværsfradraget er trukket fra, er det månedlige barnebidraget.

Hver av partene blir pålagt å betale et gebyr til staten for hvert vedtak om fastsettelse eller endring av bidrag som treffes av arbeids- og velferdsetaten som er den instansen som behandler og avgjør saker om barnebidrag. Det gjelder enkelte unntak fra dette.

1.2.3 St.meld. nr. 19 (2006–2007) Evaluering av nytt regelverk for barnebidrag

St.meld. nr. 19 (2006–2007) er inndelt i to hoveddeler. Den første delen oppsummerer erfaringene med nye bidragsregler, og den andre delen drøfter forbedringer i regelverket.

Kunnskapstilfanget som ligger til grunn for evalueringen av bidragsreformen, og følgelig også for forslagene i denne proposisjonen, er fra ulike kilder. Kildene omfatter kontakt med brukerne, både enkeltvis gjennom henvendelser skriftlig og muntlig, og gjennom organisasjoner som er talerør for ulike brukergrupper på feltet. Videre omfattes erfa-

ringene ulike deler av forvaltningen har gjort seg, administrativ statistikk utarbeidet i samarbeid med arbeids- og velferdsetaten, og undersøkelser og forskning som har gitt økt kunnskapstilfang om delte familier.

Departementet nevner den administrative statistikken (bidragsstatistikken) utarbeidet i samarbeid med arbeids- og velferdsetaten, særskilt. Denne statistikken har gitt verdifull kunnskap om utviklingen i saksmengden i barnebidragssaker etter nytt regelverk, og gjort det mulig å følge utviklingen i antall førstegangssaker, endringssaker og klagesaker. Bidragsstatistikken har videre gjort det mulig å følge utviklingen i økonomien til partene i saker med offentlig fastsettelse av barnebidrag, samt nivået på gjennomsnittlige bidrag. Dette har vært viktig grunnlagsmateriale for vurderingen av blant annet gebyrordningen og forskotteringsordningen. Arbeids- og velferdsetaten har også gjennom sine tidsbruksundersøkelser gjort det mulig å vurdere de administrative konsekvensene av reformen.

Departementet framholder videre Statistisk sentralbyrås (SSB) tre undersøkelser om samvær og bidrag over en åtteårsperiode; 1996, 2002 og 2004. Disse undersøkelsene er gjennomført på oppdrag for Barne- og likestillingsdepartementet, og har vært viktig grunnlagsmateriale for å vurdere bidragsregelverkets bestemmelser om samvær på en differensiert og mangefasettert måte, både med hensyn til den enkelte part, foreldresamarbeid, konfliktnivå og samværsfrekvens. Undersøkelsene har også gjort det mulig å si noe om utviklingstrekkene i tiden etter reformen.

Det samlede erfaringsmaterialet viser at reformen i hovedsak har virket etter intensjonen. Det er flere som inngår private avtaler (omlag 40 prosent mot tidligere 10–15 prosent), og bidragene er mer i samsvar med hva det koster å forsørge barn i ulike aldre. Samværet synes også å ha økt noe, selv om det knytter seg noe usikkerhet til dette. De med svakest økonomi er godt ivaretatt. Samarbeidet mellom foreldre som ikke bor sammen, synes videre å ha bedret seg noe. Det synes også som om brukerne – både bidragspliktige og bidragsmottakere – er enige om at prinsippene som ligger til grunn for regelverket er gode.

Evalueringen har også avdekket forbedringspunkter i bidragsreglene og derfor er endringer drøftet i meldingen.

1.2.4 Høringsnotat av 14. februar 2008

Departementet sendte 14. februar 2008 ut høringsnotat med forslag til endringer i barnelova, forskot-

teringsloven mv. Høringsnotatet følger opp St.meld. nr. 19 (2006–2007).

Reglene for barnebidrag følger av lov, forskrift og forvaltningspraksis. Nedenfor gis en kort oversikt over de viktigste forslagene i høringsnotatet, som også viser hvordan regelsettene gjensidig henger sammen:

Reglene for fastsettelse og endring av barnebidrag

- Endringer i underholdskostnaden (forskrift):
 - Kostnadene fordeles etter faktisk inntekt og ikke etter sjettedeler
 - Eldste aldersgruppe deles i to; 11–14 år og 15–18 år
 - Innføre egen aldersgruppe for 18 år og eldre
 - barnetrygden tas ikke med
 - Ny sjablon for utgifter til skolefritidsordning (SFO), og ny beregningsmåte av boutgiftene
- Det å være hjemme med små barn under tre år er ikke i seg selv en rimelig grunn til å være uten inntekt, og inntekten kan skjønnsfastsettes (forvaltningspraksis)
- Automatisk justering av fastsatte bidrag når barnet går over fra en aldersklasse til en annen (lov)
- Bestemmelsen om tilleggsbidrag ved svært høy inntekt hos bidragspliktige oppheves (forskrift)
- Endringsforslag knyttet til samvær:
 - Muntlige avtaler likestilles med skriftlige (lov og forskrift)
 - Den som hevder endret samvær, har bevisbyrden (forskrift)
 - Barnets andel av samværsforelderens boutgifter regnes inn i samværsfradraget for samværsklasse 3 og 4 (forskrift)
- Bidraget endres bare dersom ny beregning gir en økning/nedsettelse på 12 prosent eller mer (lov og forskrift)

Bestemmelsen om fastsettelse av særtilskudd

- Begge foreldre gis rett til å søke om særtilskudd til konfirmasjon for samme barn (forvaltningspraksis)

Bestemmelsen om reisekostnader ved samvær

- Bestemmelsen utvides til også å omfatte kostnader samværsforelderens og bostedsforelderens har til å hente og bringe barnet til og fra samvær, og kostnader samværsforelderens har til reise til barnet når samværet utøves der barnet bor (lov)

- Innføre enklere måter å løse konflikter på – mekling i forliksrådet som førsteinstans (lov)
- Forenkle innkrevingen av utlegg mellom partene:
 - fylkesmannens vedtak gis tvangskraft (lov)
 - fylkesmannen gis myndighet til å stadfeste en privat avtale om deling av reisekostnader slik at den gis tvangskraft (lov)

Gebyrordningen

- Grensen for fritak for gebyr heves slik at den kommer mer i overensstemmelse med lavinntektsgrensene for øvrig i bidragsreglene (heves til ca. kr 170 000) (forskrift)
- Gebyret reduseres til et kvart rettsgebyr for vedtak om endring (forskrift)

Forskotteringsordningen

- Terminologien endres fra dagens tre forskottssatser 100, 75 og 50 prosent av fullt forskott, til forhøyet forskott, (fullt) forskott og redusert forskott (lov og forskrift)
- Inntektsgrensen for å få forhøyet forskott ved lav inntekt heves slik at den kommer mer i overensstemmelse med lavinntektsgrensene for øvrig i bidragsreglene (heves til ca. kr 170 000) (forskrift)
- Innføre rett til et ekstra forskott for barn over 11 år (høyere forskottssats) (lov)
- Inntektstrøvingen utvides til å omfatte alle grupper bidragsmottakere, dvs. også der farskap ikke er fastsatt, barnet er adoptert av enslig adoptant eller barnet ikke har rett til barnepensjon (forskrift)

1.3 Høringen

Høringsnotatet av 14. februar 2008 med forslag til endringer i barnelova, forskotteringsloven mv., ble sendt til følgende instanser med høringsfrist 4. april 2008:

- Departementene
- Fylkesmennene
- Aleneforeldreforeningen (AFFO)
- Arbeids- og velferdsdirektoratet (AVdir)
- Barneombudet
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
- Datatilsynet
- Domstoladministrasjonen
- Den norske Advokatforening
- Den norske Dommerforening
- Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

- Foreningen 2 Foreldre (F2F)
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)
- Islamsk Råd Norge
- Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
- Juss-buss
- Jussformidlingen i Bergen
- Jusshjelpa i Nord-Norge
- Kirkens Familievern
- Kommunenes sentralforbund (KS)
- Krisesentersekretariatet
- Kvinnefronten i Norge
- Landsorganisasjonen (LO)
- Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)
- Noregs Bonde- og småbrukarlags kvinneutvalg
- Noregs Bygdekvinneutvalg
- Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)
- Norsk Krisesenterforbund
- Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
- Organisasjonen voksne for barn
- Redd Barna
- Regjeringsadvokaten
- Riksrevisjonen
- Reform – ressurscenter for menn
- Sivilombudsmannen (SOM)
- Skattebetalerforeningen
- Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet
- Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
- Universitetet i Tromsø, Det juridiske fakultet

I tillegg ble det på departementets hjemmesider lagt ut informasjon om at også andre som ønsket det hadde anledning til å uttale seg.

Det har kommet inn 29 uttalelser. Følgende instanser har avgitt realitetsuttalelse:

- Justis- og politidepartementet
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Fylkesmannen i Aust-Agder
- Fylkesmannen i Hordaland
- Fylkesmannen i Nordland
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus
- Fylkesmannen i Rogaland
- Aleneforeldreforeningen (AFFO)
- Arbeids- og velferdsdirektoratet (AVdir)
- Barneombudet
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
- Den norske Advokatforening
- Foreningen 2 Foreldre (F2F)
- Norges Kvinne- og Familieforbund
- Sivilombudsmannen (SOM)

2 Endringer i barnelova kapittel 8. Fostringsplikt

2.1 Fradrag for samvær i bidraget

Ved stortingsbehandlingen av bidragsreformen var det bred enighet om prinsippet om at samvær skal ha betydning for bidragets størrelse. Samvær medfører utgifter for den bidragspliktige, og regelverket prioriterer at den bidragspliktige kan dekke disse utgiftene før bidraget fastsettes.

Til tross for den brede prinsipielle enigheten om samværets betydning for bidraget, har erfaringene vist at det i praksis er denne delen av det nye regelverket som har ført til flest problemer, både for partene og for arbeids- og velferdsetaten når bidraget skal fastsettes. Selv om det er lett å få inntrykk av at konflikter rundt samvær har økt med innføringen av retten til samværsfradrag, er det viktig å være oppmerksom på at konflikter knyttet til samvær forekom hyppig også tidligere, og det er rimelig at selve overgangen til et nytt regelverk kan ha bidratt til konflikter i enkelte familier. Når reglene har fått virke noe lengre, vil det være lettere å vurdere om nåværende regelverk med sine krav til klare avtaler/avgjørelser, fører til færre eller flere konflikter om samvær.

2.1.1 Skriftlighetskravet

2.1.1.1 Gjeldende rett

Det følger av barneloven § 71 første ledd, jf. forskrift 15. januar 2003 nr. 123 om fastsetjing og endring av fostringstilskot (fastsettelsesforskriften) § 9, at omfanget av samværet skal fastsettes på bakgrunn av skriftlig samværsavtale, tvangskraftige avtaler eller offentlig fastsatt samvær, herunder rettsforlik. Der slikt ikke finnes, vil det i utgangspunktet ikke bli beregnet fradrag for samvær i bidraget. Dette gjelder også der foreldrene er enige om at det faktisk er samvær, men de er uenige om samværets omfang og oppgir forskjellige samværsklasser.

2.1.1.2 Høringsnotatets forslag

Statistisk sentralbyrås (SSB) samværsundersøkelser fra 2002 og 2004 viser at det er mange som bare har muntlige avtaler om samvær, opp mot 35 prosent. I tillegg har det tidligere Likestillingsombudet i uttalelse av 30. september 2005 kommet til at kravet til skriftlighet er i strid med likestillingslovens bestemmelser om indirekte diskriminering, og har bedt departementet ta initiativ til å endre regelverket på dette punkt.

Departementet foreslo i høringsnotatet at det lempes på kravet til skriftlighet, og at muntlige avtaler likestilles med skriftlige avtaler. Dette innebærer at muntlige avtaler på lik linje med de skriftlige avtalene skal danne grunnlag for fradrag for samvær i bidraget. Som et generelt utgangspunkt bør det kunne stilles krav til at partene er enige om at de har en muntlig avtale om samvær av et visst omfang før det gis samværsfradrag. Det ligger også inne i forslaget at det lavest oppgitte samværet uansett bør gi samværsfradrag. Dette gjelder tilfeller der partene har en avtale, men er uenige i hvilken grad den følges opp og derfor oppgir forskjellig samværsklasse.

2.1.1.3 Høringsinstansenes syn

Av høringsinstansene har *Sivilombudsmannen (SOM)*, *Barneombudet*, *Arbeids- og velferdsdirektoratet (AVdir)*, *Aleneforeldreforeningen (AFFO)*, *Foreningen 2 Foreldre (F2F)*, *Fylkesmannen i Oslo og Akershus*, *Advokatforeningen* og *Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir)* uttalt seg til dette forslaget.

SOM uttaler på generelt grunnlag at det har vært mange klager knyttet til reglene om samværsfradrag, og at klagesakene har illustrert problemer knyttet til skriftlighetskravet. Ombudet uttaler at den foreslåtte endringen må antas å avhjelpe noen av problemene og urimelighetene som klagesakene har vist.

Barneombudet, *AVdir*, *AFFO*, *F2F* og *Fylkesmannen i Oslo og Akershus* støtter forslaget om at også muntlige avtaler kan danne grunnlag for fradrag i bidraget, og at det minste oppgitte samværet uansett skal legges til grunn. *AVdir* har i sin uttalelse også kommentert og problematisert forslaget betydning for etatens saksbehandling.

Bufdir støtter også forslaget, men er i tvil om den foreslåtte endringen går langt nok, og mener det bør vurderes om ikke det å ta utgangspunkt i faktisk samvær er noe som ligger innenfor arbeids- og velferdsetatens kompetanse og ansvarsområde. Fra uttalelsen siteres:

«Størrelsen på bidraget er av stor velferdsmessig betydning både for bidragsmottaker og bidragspliktig. Etter direktoratets vurdering bør man derfor tilstrebe å endre regelverket slik at bidraget er i samsvar med den faktiske situasjonen. Dersom den faktiske situasjonen legges til grunn, vil dette også kunne stimulere til mer samvær, fordi den bidragspliktige vil få kompensert de faktiske utgiftene ved å ha samvær med barna gjennom reduksjon i bidraget.»

Advokatforeningen støtter også forslaget, og leg-

ger til grunn at domstolen må være rette instans for å håndtere spørsmålet om en avtale foreligger eller ikke. Fra uttalelsen siteres følgende:

«(...) Det vurderes imidlertid dit hen at det vil forekomme et vanskelig bevisstema rundt spørsmålet om det foreligger en muntlig avtale eller ikke i noen tilfeller. Departementet legger opp til at det må stilles krav til at partene er enige om at det foreligger en muntlig avtale om samvær, om denne skal legges til grunn. Departementet analyserer imidlertid noen av de vurderingstemaene som kan dukke opp som konflikter mellom partene, og ser at det må gjøres en skjønnsmessig avregning i de enkelte tilfellene i tolkningen om en muntlig avtale foreligger eller ikke. (...) Det må være slik at domstolen må være rette instans for å håndtere spørsmålet om en avtale foreligger eller ikke, eventuelt avsi dom for samvær.»

2.1.2 Departementets vurdering og forslag

Høringsinstansene gir bred støtte til forslaget om at muntlige avtaler på lik linje med de skriftlige avtalene skal danne grunnlag for fradrag for samvær i bidraget. *Bufdir* mener imidlertid det bør vurderes om det ikke ligger innenfor arbeids- og velferdsetatens kompetanseområde å ta hensyn til faktisk samvær.

Departementet mener det generelle utgangspunktet må være et krav til partene om at det er enighet om en muntlig samværsavtale av et visst omfang før det gis samværsfradrag. En slik løsning harmonerer best med hvordan reglene om samværsfradrag ellers er lagt opp ved at fradraget bygger på avtalt/fastsatt samvær og ikke faktisk samvær. Løsningen vil videre være administrativt håndterbar for arbeids- og velferdsetaten. Departementet mener det ikke er tilrådelig at arbeids- og velferdsetaten ved NAV lokalt skal ta stilling til spørsmålet om samvær der det ikke foreligger noen form for enighet mellom partene. Begrunnelsen for dette har blant annet sammenheng med at dette ofte er vanskelige bevismessige spørsmål som faller utenfor kompetanseområdet til NAV lokalt. En ordning med fri bevisvurdering fra NAV lokalt vil kunne virke konflikt drivende.

I tilfeller der foreldrenes fastlåste konflikt er årsaken til at det ikke er samvær, er det ikke bidragsreglernes formål verken å håndtere eller løse slike konflikter. Der partene ikke kommer til enighet om en avtale, heller ikke med bistand, vil domstolene være rette instans for å håndtere slike konflikter. Domstolene har den kompetanse og ekspertise som er nødvendig i denne typen saker.

Departementet foreslår etter dette at muntlige avtaler likestilles med skriftlige. Det innebærer at muntlige avtaler i likhet med skriftlige vil danne grunnlag for fradrag for samvær i bidraget. Det vises til lovforslaget barneloven § 71 første ledd tredje punktum.

Det følger videre av endringsforslaget at det minste oppgitte samværet uansett skal legges til grunn der partene har en avtale av et visst omfang, men er uenige om i hvilken grad denne følges opp, og derfor oppgir forskjellig samværsklasse. Det vil bli gitt utfyllende bestemmelser om dette ved forskrift. Departementet legger til at det vil bli utferdiget rundskriv som gir retningslinjer for hvordan ulike problemstillinger skal håndteres og vurderes i praksis.

2.1.3 Særlig om størrelsen på samværsfradraget

2.1.3.1 Høringsnotatets forslag

Etter gjeldende rett inngår ikke utgifter knyttet til barnets boutgifter hos samværsforelderens i samværsfradraget. I tråd med drøftelsene i St.meld. nr. 19 (2006–2007), foreslo departementet i høringsnotatet å utvide ordningen med fradrag for samvær til også å ta hensyn til barnets boutgifter hos samværsforelderens under samvær.

I stortingsmeldingen kapittel 7.6.6, er det lagt til grunn at økte utgifter den bidragspliktige har som følge av samvær med barnet, burde beregnes inn i samværsfradraget for samværsklassene 2 (4–8 netter), 3 (9–13 netter) og 4 (14–15 netter). I samværsklasse 1 (2–3 netter eller 2 eller flere dager per måned) er samværet så lite at bostedsforelderens boutgifter prioriteres. Det er lagt til grunn at boutgiftene vil være uavhengig av barnets alder, og beregningsmåten vil være den samme som for de øvrige utgiftene som inngår i fradraget. Det skal med andre ord tas utgangspunkt i barnets beregnede boutgifter i underholdskostnaden.

Forslaget er imidlertid moderert i høringsnotatet til å omfatte samværsklassene 3 og 4, men ikke samværsklasse 2. Årsaken til dette er at nye beregninger viser at et økt samværsfradrag kan gi negative konsekvenser for forsørgelsen av barnet. Dette gjelder særlig der foreldreøkonomien er vanskelig og samværet forholdsvis lite.

2.1.3.2 Høringsinstansenes syn

Av høringsinstansene har *Barneombudet*, *Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID)*, *Fylkesmannen i Rogaland*, *Foreningen 2 Foreldre (F2F)*, *Advokatforeningen* og *Aleneforeldreforeningen (AFFO)* uttalt seg om dette forslaget.

Barneombudet viser til at samværsfradraget blant annet ble innført for å motivere til økt samvær, og likevel viser evalueringen at økningen av samværet har vært liten. Ombudet uttaler følgende:

«Ombudet mener dette kan tyde på at samværsfradraget ikke har virket etter intensjonen. Tilbakemeldinger Barneombudet har fått, både fra fagpersoner og foreldre, tyder snarere på at samværsfradraget øker konflikten knyttet til samvær. Dette er bekymringsfullt, og Ombudet ønsker derfor primært at departementet vurderer andre virkemidler for å øke samværet.»

Subsidiært er Ombudet enig i prinsippet om at barnet bør ha en rimelig bostandard også hos samværsforelder, men er bekymret for at økte fradrag i det ordinære bidraget skal føre til at en større del av forsørgelsesbyrden overføres til den barnet bor mest hos. Skal det tas hensyn til samværsforelders boutgifter, bør dette kun omfatte samværsklasse 3 og 4. Ombudet uttrykker videre bekymring for at samværsfradraget er for høyt, og mener at hvis samværsfradraget skal opprettholdes på et så høyt nivå som antydnet, må det også kreves en større deling av utgifter som den barnet bor fast hos dekker jevnlig, for eksempel jevnlig fritidsutgifter (kontingenter), jevnlig helseartikler (medisiner) mv.

Ombudet finner det for øvrig problematisk å legge boutgiftene til samværsfradraget, fordi dette fører til store økonomiske terskelvirkningen mellom klassene som kan føre til større konflikter knyttet til samvær, og i verste fall til mindre samvær for barnet. Ombudet ønsker derfor en mer konfliktreducerende løsning og ber departementet vurdere andre egnede modeller knyttet til boutgiftene.

AID uttaler at når boutgiftene hos samværsforelderens i økt grad skal gå inn i samværsfradraget, innebærer dette at hovedsorgspersonen får et lavere bidrag, uten at samværet egentlig påvirker denne forelderens boutgifter. *AID* reiser spørsmål ved om det finnes alternative måter å håndtere problemet på, for eksempel ved at boutgifter hos begge foreldre legges inn i underholdskostnaden, eventuelt slik at bokostnadene hos samværsforelderens legges inn med en del som tilsvarer såkalt «vanlig samvær».

Fylkesmannen i Rogalands erfaring er at tilnærmet alle foreldre som regelmessig har egne barn på overnatting har egne rom til barna, og for mange er dette en forutsetning for å kunne ha regelmessig samvær med en viss kvalitet med barna. Fylkesmannen mener derfor at det prinsipielt gir et riktigere bilde av den reelle situasjonen å ta samværsforelderens boutgifter inn i underholdskostnaden. Å legge kostnadene inn i samværsfradraget virker

mindre logisk, men dersom det er snakk om en gradering, er det likevel ikke sikkert resultatet vil bli så urimelig. Terskelen mellom samværsklasse 2 og 3 vil imidlertid uansett kunne være en kilde til konflikt mellom foreldrene, og med den planlagte endringen vil det få enda større økonomiske konsekvenser enn før å redusere samværet fra 9 til 8 netter, dvs. fra klasse 3 til 2.

F2F mener prinsipielt at begge foreldre har bokostnader til barna sine, som foreldrene primært bør dekke selv. Disse bokostnadene burde derfor gå ut av bidragsmodellens regnestykke. Subsidiært mener foreningen at bokostnader bør regnes hos samværsforeldre for samværsklassene 2, 3 og 4.

Advokatforeningen mener alle samværsklasser må beregnes inn i fradraget og ikke bare klasse 3 og 4. Foreningen finner det urimelig at ikke også samværsklasse 1 og 2 beregnes inn i fradraget, da foreldrene i disse klassene utvilsomt også har behov for å legge til rette for barnets trivsel under samvær. Det må imidlertid være rimelig at det skjer en differensiering ut i fra hvilken samværsklasse man ligger i, med henblikk på hvor stort fradraget skal være.

AFFO mener forslaget om at samværsforelderens boutgifter skal trekkes inn er urimelig, og uttaler:

«Skal begge foreldres boutgifter legges til grunn ved beregningen av bidraget, vil det medføre at bidragets andel til å dekke boutgiftene i bostedshjemmet faller bort.»

AFFO mener videre det er en svakhet ved samværsfradraget at det trekkes rett fra bidraget og ikke fra underholdskostnaden. Dette medfører at samværsfradraget ikke deles mellom foreldrene, men dekkes i sin helhet av bostedsforelderens andel. Sjablonene for samværsfradrag er allerede satt uforholdsmessig høyt, og en økning av fradraget vil føre til en ytterligere forskyvning av forsørgelsesansvaret over på bostedsforelderens.

2.1.3.3 Departementets vurdering og forslag

Det bør ved offentlig fastsettelse av barnebidrag tas hensyn til økte boutgifter den bidragspliktige har som følge av samvær med barnet, særlig der samværet har et visst omfang. Barnet har krav på en rimelig bostandard også hos samværsforelderens. Ordningen vil gi et riktigere bilde av partenes reelle utgifter.

Ved beregningen av barnets boutgifter hos samværsforelderens, har departementet kommet til at det skal tas utgangspunkt i hvordan barnets boutgifter er beregnet i underholdskostnaden.

Denne metoden gjør at utgiftene i større grad anses å følge barnet, og barnets beregnede boutgifter vil være de samme uavhengig av hvem av foreldrene barnet er hos. Dette anses konfliktdependende. Der- som begge foreldrenes boutgifter til barnet derimot skulle inngå i underholdskostnaden, vil dette gi en svært høy underholdskostnad, og reise vanskelige spørsmål knyttet til beregningen av foreldrenes ut- gifter og fordelingen dem imellom.

Det ble lagt til grunn i St.meld. nr. 19 (2006–2007) at dagens måte å beregne sjablonen for bout- giftene i underholdskostnaden skulle vurderes på nytt fordi beregningsmåten gjør at sjablonen kan svinge mer enn reelle kostnadssvingninger tilsier. I høringsnotatet av 14. februar 2008 har departemen- tet kommet til at ekvivalensskalaer (forbruksvek- ter) bør benyttes ved framtidige beregninger av sja- blonen for boutgifter. En ekvivalensskala gir ut- trykk for hvor stor inntekt en husholdning på for eksempel fire personer må ha, for å ha samme le- vestandard eller økonomisk velferd som én enslig person. OECD-skalaen og EU-skalaen er de to mest benyttede ekvivalensskalaene. Til formålet her, som er å beregne barnets andel av husholdningens samlede boutgifter, synes EU-skalaen best egnet fordi den i større grad enn OECD-skalaen legger vekt på at store husholdninger vil ha stordriftsfor- deler. Etter departementets vurdering vil den nye beregningsmåten gjøre sjablonen mer stabil.

Med utgangspunkt i denne nye beregningsmå- ten for boutgiftene i underholdskostnaden, har de- partementet beregnet de nye satsene for samværs- fradraget. Disse beregningene viser uheldige for- delingseffekter i forhold til samværsklasse 2. Hvis en tar utgangspunkt i de to husholdningers samle- de økonomiske situasjon, vil et økt samværsfradrag nødvendigvis føre til et lavere bidrag. Et økt fradrag i bidraget ut fra de to husholdningers samlede (vanskelige) økonomiske situasjon, vil for sam- værsklasse 2 kunne gå på bekostning av barnets underhold der det bør fast. Samværsklasse 2 inne- bærer dessuten relativt sett lite samvær, og det sy- nes mindre naturlig å trekke inn samværsforelde- rens boutgifter i samværsfradraget. Departemen- tets syn er derfor at forslaget bare bør omfatte sam- værsklassene 3 og 4, dvs. der det er mye samvær.

Departementet foreslår etter dette at økte bout- gifter den bidragspliktige har som følge av samvær beregnes inn i samværsfradraget for samværsklas- sene 3 og 4. Fastsettelsesforskriften § 9 fjerde ledd vil bli endret i tråd med dette.

Departementet vil følge med på utviklingen og konsekvensene av forslaget, og vil på bakgrunn av erfaringene vurdere hvorvidt ordningen bør utvi- des.

2.2 Forholdsmessig fordeling av bidrag mellom flere barn

2.2.1 Gjeldende rett

Det følger av barneloven § 75 annet ledd, jf. for- skrift 15. januar 2003 nr. 122 om samla fastsetjing av tilskot i visse tilfelle § 1, at arbeids- og velferdse- taten av eget tiltak skal foreta en forholdsmessig fordeling (reduksjon) av bidraget i tilfeller der den bidragspliktige har flere barn, og mangler evne til å betale bidragene fullt ut til alle barna. Det samme gjelder der samlet bidrag er høyere enn 25 prosent av beregningsgrunnlaget til den bidragspliktige. Bakgrunnen for bestemmelsen er at den bidrags- pliktige ikke skal pålegges å betale mer i bidrag enn det vedkommende har økonomisk evne til. Det følger av ordlyden i barneloven § 75 annet ledd at oppfostringstilskot etter lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) § 9–2 ikke omfattes av bestemmelsen. Den bidragspliktige kan av den grunn risikere å måtte betale mer i bi- drag enn evnen tilsier.

2.2.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo å endre barneloven § 75 an- net ledd slik at bestemmelsen også skal omfatte oppfostringstilskot etter barnevernloven § 9–2. En- dringen innebærer at det gis hjemmel til å ta opp al- le sakene av eget tiltak, også oppfostringsbidraget, slik at det kan trekkes inn ved den forholdsmessige fordelingen (reduksjonen) av bidragene mellom barna når den bidragspliktige har forsørgelsesplikt både etter barneloven og etter barnevernloven.

2.2.3 Høringsinstansenes syn

Aleneforeldreforeningen (AFFO), Foreningen 2 For- eldre (F2F) og Arbeids- og velferdsdirektoratet (AV- dir) har uttalt seg til dette forslaget.

AFFO og *F2F* støtter forslaget, mens *AVdir* med ett unntak anser den bidragspliktiges forhold godt nok ivaretatt gjennom forskrift 23. juni 2006 nr. 723 om fastsetting og endring av oppfostringsbi- drag etter lov om barneverntjenester, som er gitt med hjemmel i barnevernloven § 9–2. Unntaket gjelder tilfeller der det er et løpende oppfostringsbi- drag, og barnebidrag etter barneloven skal fastset- tes eller endres. Fra uttalelsen siteres:

«(...) Da trenger man en hjemmel for å kunne ta opp saken om oppfostringsbidrag. Men resulta- tet av en fornyet vurdering av oppfostringsbi- draget bør ikke slå annerledes ut med hensyn til størrelsen av bidraget enn i de andre to tilfel- lene som er nevnt (oppfostringsbidrag skal fast-

settes/endres når det er et løpende barnebidrag, og oppfostringsbidrag og barnebidrag skal fastsettes/endres samtidig). Etter vår oppfatning bør barneloven § 75 med tilhørende forskrift endres slik at loven og forskriften gir hjemmel til å ta opp saken om oppfostringsbidrag på eget tiltak.(...)»

2.2.4 Departementets vurdering og forslag

Det følger av barneloven § 66 at foreldrene skal forsørge barnet etter økonomisk evne. Dette innebærer at bidraget også må ses i forhold til hva den bidragspliktige med rimelighet kan klare å betale. Den bidragspliktige skal ikke betale mer i bidrag enn det vedkommende har evne til. Dette gjelder også der den bidragspliktige har forsøringsplikt for flere barn regulert etter både barneloven og barnevernloven.

Ved at dagens bestemmelse ikke omfatter oppfostringsbidrag, kan det ikke tas hensyn til slike bidrag ved den forholdsmessig fastsettelsen etter barneloven § 75 annet ledd. Det følger riktignok av forskriften til barnevernloven § 9–2 at man «ved avgjørelsen av om det skal betales oppfostringsbidrag og eventuelt ved fastsettelse av beløpet skal legges vekt på foreldrenes bidragsevne og bidragsplikt for andre barn». Denne vurderingen er imidlertid knyttet til tilfeller der det er *oppfostringsbidraget* som skal fastsettes eller endres. Ved å utvide anvendelsesområdet i barneloven § 75 annet ledd til også å omfatte oppfostringsbidrag, gis avgjørelsesorganet adgang til å ta saken opp av eget tiltak i alle tilfeller der det er fastsatt barnebidrag og oppfostringsbidrag, også tilfellene *AVdir* refererer til i sin uttalelse. En slik løsning vil videre bidra til en harmonisering av barnelovens og barnevernlovens bestemmelser.

Departementet foreslår derfor at det ved den forholdsmessig fordelingen av bidraget mellom flere barn, også skal tas hensyn til oppfostringsbidrag den bidragspliktige betaler i henhold til barnevernloven § 9–2. Det vises til lovforslaget barneloven § 75 annet ledd første punktum.

2.3 Automatisk justering av barnebidrag når barnet går over til en ny aldersklasse

2.3.1 Gjeldende rett

Med unntak av den årlige indeksreguleringen av barnebidragene på bakgrunn av Statistisk sentralbyrås (SSB) konsumprisindeks, endres ikke bidragene automatisk ved endringer i de offentlig fastsatte sjablonene som ligger til grunn for beregningen av barnebidraget. Det betyr at dersom partene

ønsker bidraget vurdert på nytt fordi barnet går over til en ny aldersklasse, må partene selv framsette krav om det overfor arbeids- og velferdsetaten. Dette følger av at barnebidrag er et privatrettslig anliggende.

2.3.2 Høringsnotatets forslag

Departementet forslø i høringsnotatet å innføre en ordning hvor bidraget justeres automatisk når bidragsbarnet passerer en aldersklasse. Dette vil gjelde tilfeller der bidraget er gjenstand for offentlig innkreving gjennom arbeids- og velferdsetaten. En automatisk justering bør imidlertid ikke omfatte saker der bidraget ikke er fastsatt med utgangspunkt i underholdskostnaden, fordi sjablonjusteringer i slike tilfeller ikke har betydning for bidragets størrelse. Dette vil være tilfelle der bidraget er fastsatt etter kjønn, eller der en av partene mottar barnetillegg i trygd mv.

2.3.3 Høringsinstansenes syn

Av høringsinstansene har *Foreningen 2 Foreldre (F2F)* og *Aleneforeldreforeningen (AFFO)* uttalt seg til dette forslaget.

AFFO støtter forslaget, og uttaler følgende:

«(...) Mange foreldre har problemer med å sette seg inn i ett komplisert regelverk og vil etter en fastsetting ikke vite at barnet har rett på endret bidrag etter som det blir eldre og utgiftene og behovene øker. Det vil derfor styrke barnets rett til forsørgelse fra begge foreldrene at bidraget automatisk endres i forhold til alderen.»

F2F støtter ikke forslaget fordi de mener dette overstyrer den private avtaleretten som er en av grunnpilarene i bidragsordningen. Fra uttalelsen siteres følgende:

«Ønsker en å øke servicen til brukerne, ville det være mye bedre å rette en henvendelse til begge parter om at barna går over i en ny aldersklasse, så får det være opp til en eller begge partene å kreve bidraget endret på grunnlag av dette.»

2.3.4 Departementets vurdering og forslag

Sentralt i dagens regelverk er at bidraget skal tilpasses barnets underholdskostnad så godt som mulig, og avspeile forskjellene i kostnader for barn i ulike aldersgrupper. Underholdskostnaden endrer seg ganske mye ettersom barnet vokser, eksempelvis øker underholdskostnaden når barnet fyller 6 år med ca. 1000 kroner. Liknende økning skjer når barnet går over i den eldste aldersklassen.

Dette kan gi betydelige utslag på et allerede fastsatt bidrag. I tillegg vil ofte tilsynsutgiftene endre seg ved overgangen til aldersklasse 6–11 år, slik at et endret bidrag vil være mer korrekt.

Et tilbud om automatisk justering antas å redusere behovet for å sette fram krav om endring, samtidig som en kan oppnå noe av den samme fleksibiliteten i et offentlig fastsatt bidrag som ved et privat avtalt bidrag. Hvis begge parter kjenner hovedtrekkene i regelverket, vil de også være forberedt på, og kjent med, at underholdskostnadene og bidragene øker i takt med at barna blir eldre. Etter departementets vurdering vil dette bidra til å gjøre den enkeltes økonomi mer forutsigbar.

Departementet foreslår derfor at det innføres en automatisk justering av bidraget når barnet går over i en ny aldersklasse. En slik justering vil omfatte tilfeller der bidraget er gjenstand for offentlig innkreving gjennom arbeids- og velferdsetaten. Saker der bidraget ikke er fastsatt med utgangspunkt i underholdskostnaden, for eksempel der bidraget er fastsatt ved skjønn, omfattes likevel ikke. Bakgrunnen for dette er at sjablonjusteringer i slike tilfeller ikke har betydning for bidragets størrelse.

Det vises til lovforslaget barneloven § 71 nytt annet ledd.

Rent praktisk legger departementet til grunn til at arbeids- og velferdsetaten sender en orientering til partene om at bidraget vil bli justert når barnet nærmer seg en aldersgrense. Tjenesten bør etter departementets syn utføres uten at det pålegges gebyr.

Dersom foreldrene samtidig ønsker å sette fram krav om en ny vurdering av bidraget på grunn av andre endringer, for eksempel inntekts- og samværsendringer, kan de gjøre det. Saken vil da bli behandlet som en ordinær endringssak, og utløse gebyrplikt på vanlig måte.

En automatisk justering vil være et enkeltvedtak etter lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 2 første ledd bokstav b. Departementet foreslår at det gjøres unntak fra klageretten i disse sakene. Begrunnelsen for dette er at en ordning med automatisk justering rent faktisk innebærer et vedlikehold av bidraget som følge av økte kostnader når barnet blir eldre, og ikke en endring i egentlig forstand hvor en rekke faktorer og variabler spiller inn. Satsene som skal justeres er faste, og en eventuell klage på justeringen vil således ikke få innvirkning på resultatet i noen tilfeller. Det vises til lovforslaget barneloven § 77 nytt annet punktum.

2.4 Endring

2.4.1 Gjeldende rett

Dersom partene har inngått en privat avtale om bidraget, og senere søker om å få bidraget endret gjennom arbeids- og velferdsetaten, regnes dette som en førstegangsfastssettelse av bidrag, og ikke en endringssak. Det følger av barneloven § 70 annet ledd annet punktum at bidrag som tidligere er blitt fastsatt ved avtale, bare skal endres dersom den nye utmålingen vil medføre en endring på mer enn 10 prosent. Vilkåret framgikk tidligere bare av forskrift, men ble i forbindelse med bidragsreformen av 2003 tatt inn i loven for å lette tilgjengeligheten for brukerne. Formålet er å styrke avtalenes rettsvern.

2.4.2 Høringsnotatets forslag

Barnets underholdskostnad deles mellom foreldrene etter inntektene deres, og den bidragspliktiges andel skal avrundes til nærmeste sjettedel. Effekten av inndelingen av foreldrenes forholdsmessige andel i sjettedeler av underholdskostnaden har vist seg å gi store og tilfeldige terskelvirkninger. Departementet foreslo i høringsnotatet å fjerne sjettedelene og gå over til en eksakt forholdsmessig fordeling. For å sikre stabiliteten og forutsigbarheten for partene, og ikke risikere for mange endringskrav, foreslo departementet samtidig at dagens prosent-sats for når et allerede fastsatt eller avtalt bidrag kan endres i henhold til barneloven § 70 annet ledd annet punktum og fastsettelsesforskriften § 13, økes fra 10 til 12 prosent. Dette forslaget omfatter således også private avtaler som bringes inn for offentlige fastsettelse.

2.4.3 Høringsinstansenes syn

Av høringsinstansene har *Advokatforeningen* og *Arbeids- og velferdsdirektoratet (AVdir)* uttalt seg om dette.

Advokatforeningen er bekymret for at man som følge av fjerningen av sjettedelene kan få en økning i endringssaker igjen, og støtter derfor forslaget om å øke endringsprosenten fra 10 til 12 prosent.

AVdir uttaler at bidraget vil kunne endres mer i takt med inntektsendringene når sjettedelene fjernes, og mener 10-prosentregelen bør beholdes uendret, blant annet av hensyn til bidragsevnen. Direktoratet viser til at ca. 25 prosent av de løpende bidragene er fastsatt etter denne bestemmelsen, og ca. 5 prosent er begrenset av maksimumsregelen.

2.4.4 Departementets vurdering og forslag

Hensynet til stabilitet og forutsigbarhet for partene veier tungt. Det er derfor ikke ønskelig med for mange krav om endring. Departementet foreslår derfor at prosentsatsen økes.

Ved vurderingen av hvilket nivå prosentsatsen bør ligge på, er det to forhold som må balanseres. En høy grense kan føre til færre endringssaker, øke partenes økonomiske forutsigbarhet og spare administrative utgifter. En høy grense kan imidlertid gi mindre veltilpassede bidrag og derfor virke uheldig på økonomien til en av partene.

Departementet ser at hensynet til den bidragspliktiges bidragsevne kan være et moment for å beholde en endringsprosent på 10. Samtidig kan dette hensynet også være et moment for å øke satsen til 12 prosent. Det vises til at en økning av satsen vil være til gunst for en bidragspliktig ved at en forhøyelse av bidraget på 11 prosent ikke vil gi utslag på bidragets størrelse.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette å endre prosentsatsen fra 10 til 12 prosent. Det vises til lovforslaget barneloven § 70 annet ledd annet punktum.

2.5 Regelteknisk endring i barnelova § 77

Ved en inkurie har ikke denne paragrafen fått en egen tittel. Departementet foreslår at dette rettes opp ved at paragrafen gis den offisielle korttittelen «Klage». Det vises til lovforslaget barneloven § 77.

3 Endringer i barnelova § 44 og tvisteloven § 6–2. Reisekostnader ved samvær

3.1 Gjeldende rett

Det følger av barneloven § 44 at reisekostnader ved samvær skal deles forholdsmessig mellom foreldrene etter størrelsen på inntektene deres, med mindre de blir enige om noe annet. Dette innebærer at den av foreldrene som har best økonomi skal dekke den største andelen av reiseutgiftene som er nødvendige for å gjennomføre samværet. Bestemmelsen understreker dermed at det er begge foreldrenes ansvar å bidra til at barnet har god kontakt med den av foreldrene det ikke bor sammen med.

Dersom det foreligger særlige grunner som gjør det rimelig med en annen fordeling av reisekostnadene enn det som følger av lovens hovedregel, kan saken behandles av fylkesmannen eller retten. For at fylkesmannen skal kunne avgjøre saken,

må begge foreldrene være enige om dette. Hvis barnet er over 15 år, kan fylkesmannen likevel behandle saken dersom en av foreldrene ønsker det.

Bestemmelsen om reisekostnader kommer ikke til anvendelse dersom barnet har delt bosted. I slike saker anses ingen av foreldrene for å ha samvær med barnet.

Når det gjelder selve betalingen mellom foreldrene, forestår ikke det offentlige innkrevingen i privatrettslige forhold. Dersom et krav ikke innfris, må kravet inndrives som et alminnelig pengekrav etter reglene i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdesloven). Fylkesmannens avgjørelse er ikke tvangsgrunnlag.

Etter de alminnelige ulovfestede regler om motregning, kan en bidragspliktig ikke gjøre opp utlegg til reisekostnader ved motregning i bidraget. Dette har sammenheng med at det er barnet som har rett til bidraget, jf. barneloven § 67 tredje ledd, mens det er den ene av foreldrene som eventuelt er rettighetshaver når det gjelder krav om reisekostnader.

3.2 Reiser som omfattes av barnelova § 44

Det er tatt stilling til den nærmere rekkevidden av bestemmelsen i barneloven § 44 gjennom rettspraksis.

I dom av 12. oktober 2004 har Hålogaland lagmannsrett uttalt at lovens ordlyd etter en naturlig språklig forståelse, ikke inneholder noen angivelse av hva slags, eller hvem sine reisekostnader ved samvær som omfattes av bestemmelsen i barneloven § 44. Etter en nærmere tolkning, har retten kommet til at barneloven § 44 gjelder kostnader som knytter seg til selve reisen til barnet, og reisen til en voksen hvis barnet ikke kan reise alene. Dette betyr at kostnader samværsforeldereren eller bostedsforeldereren har til sin egen reise når barnet skal hentes og/eller bringes, ikke omfattes. Tilsvarende gir loven ikke hjemmel for å pålegge deling av reisekostnadene der samværsforeldereren skal reise til barnet for å ha samvær der barnet bor.

3.2.1 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet å endre barneloven § 44 slik at også kostnader samværsforeldereren og bostedsforeldereren har til å hente og/eller bringe barnet til og fra samvær omfattes, og også kostnader samværsforeldereren har til reise til barnet når samværet må utøves der barnet bor.

3.2.2 Høringsinstansenes syn

Av høringsinstansene har *Barneombudet*, *Foreningen 2 Foreldre (F2F)*, *Fylkesmannen i Rogaland*, *Fylkesmannen i Aust-Agder*, *Fylkesmannen Oslo og Akershus*, *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)* og *Aleneforeldreforeningen (AFFO)* uttalt seg til dette forslaget.

Barneombudet, *Bufdir*, *F2F*, *Fylkesmannen i Aust-Agder*, *Fylkesmannen i Oslo og Akershus* og *Fylkesmannen i Rogaland* støtter forslaget. Fra uttalelsen til *Bufdir* siteres følgende:

«(...) Dette vil etter vår mening stimulere til at samvær i større grad kan utøves der barnet har sitt faste bosted, noe som igjen vil ha stor betydning når det gjelder samvær for de minste barna.»

Fylkesmannen i Rogaland fremhever at den foreslåtte endringen vil gjøre det enklere å gjennomføre samværet på barnets hjemsted, og dermed legge til rette for samvær også for helt små barn.

AFFO støtter ikke forslaget, og uttaler følgende:

«Januar 2003 ble det gjennomført en endring i barneloven som innebærer at reisekostnader ved samvær skal deles mellom foreldrene etter inntekt. Aleneforeldreforeningen ser i ettertid at endringen har fått en del uheldige konsekvenser. Mange foreldre har blitt påført store utgifter de ikke har økonomisk evne til å dekke. Det tas ikke hensyn til om foreldre i det hele tatt har midler til å betale sin del av reiseutgiftene. Dette går utover bostedsforelderens som ikke kan velge bort samvær. Samværsforelderens har tross alt mulighet til å velge bort å gjennomføre samværet om de ikke har økonomisk evne til å dekke reisekostnadene.»

Også *Barneombudet*, som støtter forslaget, er opptatt av at det kan oppstå vanskelige situasjoner som følge av at samværsordningen medfører høyere reisekostnader enn foreldrene har økonomi til å dekke. Ombudet uttaler:

«(...) Barneombudet har forståelse for at reisekostnadene først og fremst er et privat anliggende. Ombudet kjenner imidlertid til tilfeller hvor foreldre av domstolen har blitt pålagt en samværsordning som påførte reisekostnader som var vanskelig å gjennomføre økonomisk. Barneombudet ber departementet se nærmere på hvordan disse situasjonene kan løses.»

3.2.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser innledningsvis til at deling av reisekostnader ved samvær er et privatrettslig anliggende. Det er foreldrenes ansvar å vurdere

spørsmålet om eventuelle reisekostnader når de planlegger og avtaler i forhold til de samlede spørsmålene som gjelder kontakten mellom foreldre og barn. Samarbeid om slike spørsmål er en viktig del av foreldreskapet. Ved avtale om samvær er det blant annet viktig å ta hensyn til hvor ofte samvær rent praktisk kan gjennomføres, og foreldre må ta hensyn til begge parter økonomi og ikke avtale mer samvær enn det de har anledning til å gjennomføre rent økonomisk. Det vises imidlertid til Statistisk sentralbyrås (SSB) undersøkelser om samvær og bidrag fra 2002 og 2004, hvor bare 11 prosent av delte familier oppgir å ha betydelige reisekostnader, dvs. over 500 kroner hver vei, se St.meld. nr. 19 (2006–2007), punkt 10.4.3.

Etter departementets syn kan samværsforelderens og bostedsforelderens (alene)reise for å hente og/eller bringe barnet til og fra samvær være en forutsetning for at samværet skal kunne gjennomføres. Tilsvarende gjelder der samværsforelderens av ulike årsaker må reise til barnet for å ha samvær med barnet der det bor. Det er viktig at barnet har så god foreldrekontakt som mulig, og det følger av loven at barnet har rett til samvær med begge sine foreldre. Begge foreldrene har ansvar for å bidra til dette. Dagens regelverk kan derfor virke urimelig overfor den av foreldrene som må dekke de omtalte utgiftene alene. Departementet ser det som uheldig at kostnader som objektivt sett er nødvendige og ofte en forutsetning for at samværet skal kunne gjennomføres, faller utenfor det som omfattes av dagens bestemmelse.

Departementet foreslår at barneloven § 44 om reisekostnader ved samvær endres til også å omfatte nødvendige kostnader samværsforelderens og bostedsforelderens har til å hente og/eller bringe barnet til og fra samvær, samt nødvendige kostnader samværsforelderens har ved reise til barnet når samværet utøves der barnet bor. Det vises til lovforslaget barneloven § 44 første ledd nytt annet punktum.

3.3 Bedre konfliktløsningsmekanismer

Etter gjeldende rett finnes det ikke enkle konfliktløsningsmekanismer dersom den ene parten har lagt ut penger for reisekostnader og mener å ha et økonomisk krav på den andre parten som ikke blir innfridd. Departementet er kjent med at utestående krav om reisekostnader kan skape konflikt mellom foreldrene, og at dette for enkelte kan føre til at samvær ikke gjennomføres som planlagt.

Foreldrene kan inngå en avtale om hvordan reiseutgiftene skal deles, men en slik avtale vil ikke være tvangsgrunnlag. Tilsvarende gir en avgjørelse av fylkesmannen ikke tvangskraft. Dersom den pri-

vate avtalen eller fylkesmannens vedtak ikke blir overholdt, må sak eventuelt reises for retten for å få tvangsgrunnlag.

Dagens ordning er også blitt kritisert av det tidligere Likestillingsombudet, som i 2001 uttalte at de ulike regelsett for løsning av konflikter om reisekostnader og barnebidrag er i strid med likestillingslovens forbud mot indirekte diskriminering (sak nr.17/2001). Dette begrunnes med at barnebidrag ved uenighet kan inndrives administrativt gjennom arbeids- og velferdsetaten, mens man ved uenighet om fordeling av reisekostnader må til domstolene for å få tvangsgrunnlag. Siden det oftest er far som har samværsrett, er det en presumsjon for at det oftest vil være menn som tar opp spørsmål om deling av reisekostnader.

3.3.1 Forliksmekling i saker om reisekostnader

3.3.1.1 Gjeldende rett

Det følger av lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) § 6–2 første ledd bokstav a, at forliksrådet ikke kan behandle familiesaker, med unntak av saker som bare gjelder det økonomiske oppgjøret ved samlivsbrudd. Det vil si at hovedforhandling og dom i tingretten er første skritt i prosessen for å få fastslått om det foreligger et krav om penger i en sak om reisekostnader ved samvær.

De fleste sakene i forliksrådet dreier seg om uenighet om gjeld i ulike sammenhenger, særlig knyttet til kjøp av varer og tjenester. Et krav om penger kan fremmes for forliksrådet for å oppnå en minnelig løsning eller få fastslått ved dom at kravet er rettsgyldig. Dette er nødvendig for at kravet skal kunne tvangsfullbyrdes hos namsmannen. I 2003 behandlet forliksrådene ca. 233 000 saker. Det er svært få saker som går videre til tingretten.

Behandlingen av en sak i forliksrådet foregår på en mer uformell måte enn i domstolene, og partene vil ofte ikke ha behov for advokat. Det er imidlertid anledning til å møte med prosessfullmektig. Forliksrådet vil først og fremst se om det er rom for et forlik mellom partene. Kommer partene til enighet, kan det inngås rettsforlik. Rettsforliket har da rettskraft, og er bindende for partene.

Oppnås ikke forlik, fortsetter saken over i domsforhandlinger. Da kan saken avsluttes med at forliksrådet avsier dom. Forliksrådet kan avsi dom dersom en av partene ber om det, og saken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner. Dersom saken ikke bringes inn for tingretten, blir dommen rettskraftig. Alle dommer kan bringes inn for tingretten innen én måned, jf. tvisteloven § 6–14 første

ledd. Den som ønsker en sak behandlet av forliksrådet, må betale et rettsgebyr på forhånd. Den som taper saken blir som regel dømt til å betale sakens kostnader, jf. tvisteloven § 6–13.

3.3.1.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet at saker der det er tvist om reisekostnader skal kunne starte med krav om mekling i forliksrådet. Forslaget omfatter både saker der det er tvist om fordelingen av reisekostnadene, og saker der en av partene ikke betaler i henhold til det rettslige grunnlaget for fordelingen.

3.3.1.3 Høringsinstansenes syn

Foreningen 2 Foreldre (F2F), *Fylkesmannen i Oslo og Akershus*, *Fylkesmannen i Rogaland* og *Justisdepartementet (JD)* har uttalt seg om dette forslaget.

Instansene støtter forslaget, men *F2F* gir uttrykk for at de prinsipielt ønsker at saker om deling av reisekostnader skal kunne fastsettes og innkreves administrativt på samme måte som barnebidrag. Foreningen mener likevel at å åpne for forliksrådsbehandling av slike saker er et skritt i riktig retning.

Både *Fylkesmannen i Oslo og Akershus* og *Fylkesmannen i Rogaland* viser til mange henvendelser fra foreldre som ønsker bistand til fastsetting og innkreving av reisekostnader ved samvær. Disse fylkesmennene mener at forslaget vil gjøre det enklere for foreldre å få en avklaring av spørsmål rundt fastsetting og innkreving av reisekostnader.

JD anser saker om reisekostnader som godt egnet for behandling i forliksrådet, og viser til at de hensyn som begrunner forliksbehandling for saker som angår det økonomiske oppgjøret ved samlivsbrudd, i stor grad også gjør seg gjeldende her. *JD* peker videre på at det må tas stilling til om en tvist vedrørende reisekostnader skal behandles etter reglene for allmennprosess eller småkravprosess dersom den bringes inn for tingretten.

3.3.1.4 Departementets vurdering og forslag

Med støtte i uttalelsene fra høringsinstansene, foreslår departementet at saker hvor det er tvist om reisekostnader skal kunne starte med krav om mekling i forliksrådet. Dette vil omfatte både saker der det er tvist om fordelingen av reisekostnadene, og saker der en av partene ikke betaler i henhold til det rettslige grunnlaget for fordelingen, for eksempel en privat avtale. En slik løsning kan bidra til å senke konfliktnivået mellom foreldrene, samtidig

som det vil være en rask og billig tvisteløsning. Forslaget vil gjøre det enklere å få tvangsgrunnlag for krav om dekning av reisekostnader i forbindelse med samvær. Det er dessuten grunn til å tro at terskelen for å bringe en sak inn for forliksrådet er lavere enn terskelen for å anlegge sak for de ordinære domstoler. Vurdert opp mot at disse sakene i dag bringes inn for tingretten som første instans, kan dette være en samfunnsøkonomisk lønnsom endring.

Det vises til lovforslaget tvisteloven § 6–2 første ledd bokstav a.

En tvist vedrørende reisekostnader vil typisk gjelde små beløp – i praksis langt under kr 125 000 som etter tvisteloven § 10–2 annet ledd bokstav a er grensen for småkravprosess. I tillegg tilsier tvistens karakter en enkel behandlingsmåte med minst mulig kostnader for partene, og aktiv prosessledelse fra dommeren. Tvistelovens regler om småkravprosess gjelder ikke for søksmål om rettsforhold hvor partenes rådighet er begrenset, jf. tvisteloven § 10–1 tredje ledd bokstav c. Etter § 11–4 omfatter dette blant annet saker om «barns rettsforhold etter barneloven». Det er uklart om dette omfatter alle slags krav som avgjøres etter barneloven, eller om fordelingen mellom foreldrene av reisekostnader ved samvær – til forskjell fra for eksempel barnebidrag – faller utenfor den kategori som § 11–4 omfatter. Spørsmålet er ikke drøftet nærmere i tvistelovens forarbeider. Det foreligger ingen materiell-rettslige begrensninger for foreldrenes adgang til å avtale fordeling av reisekostnader ved samvær, og det dreier seg ikke om et krav der barnet selv er rettighetshaver. Etter departementets vurdering vil derfor krav om reisekostnader ved samvær ikke høre til saker hvor partenes rådighet er begrenset etter tvisteloven § 11–4. Det antas således at slike krav kan avgjøres ved småkravprosess.

Departementet legger etter dette til grunn at saker om reisekostnader som går til tingretten, kan behandles etter reglene om småkravprosess, jf. tvisteloven kapittel 10.

3.3.2 Fylkesmannens avgjørelser i sak om reisekostnader. Tvangskraft

3.3.2.1 Gjeldende rett

Dersom en av foreldrene mener det foreligger særlige grunner som gjør en annen fordeling av reisekostnadene enn en forholdsmessig fordeling etter foreldrenes inntekt rimelig, kan saken på nærmere vilkår bringes inn for fylkesmannen til avgjørelse. Fylkesmannens avgjørelse gir ikke tvangsgrunnlag. Det betyr at dersom en av partene ikke etterle-

ver fylkesmannens vedtak, må den som hevder å ha et krav mot den andre ta dette opp i søksmål for retten for å få tvangsgrunnlag.

3.3.2.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet at fylkesmannens avgjørelser om deling av reisekostnader ved samvær gis tvangskraft.

3.3.2.3 Høringsinstansenes syn

Av høringsinstansene har *Fylkesmannen i Oslo og Akershus*, *Fylkesmannen i Aust-Agder*, *Fylkesmannen i Rogaland*, *Justisdepartementet (JD)* og *Aleneforeldreforeningen (AFFO)* uttalt seg.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, *Fylkesmannen i Aust-Agder* og *Fylkesmannen i Rogaland* støtter forslaget, og fra uttalelsen til *Fylkesmannen i Aust-Agder* siteres følgende:

«(...) Fylkesmannen er videre av den oppfatning at det er hensiktsmessig at en avgjørelse om reisekostnader fra fylkesmannen får tvangskraft, for det første sett ut fra et kostnadsperspektiv, samt at det vil være tidsbesparende for foreldrene å slippe å gå veien om rettssystemet.»

Fylkesmannen i Aust-Agder uttaler videre at det behandles få saker vedrørende reisekostnader hos dette embetet, men at det er et håp at mulighet for tvangskraft vil medføre at flere foreldre benytter seg av muligheten til å reise sak for fylkesmannen.

Fylkesmannen i Rogaland påpeker at det ikke går klart fram av høringsnotatet om fylkesmannens vedtak om at det *ikke* er grunnlag for en annen fordeling enn etter hovedregelen også skal være tvangsgrunnlag slik at de kan brukes til innkreving etter hovedregelen.

JD stiller i sin høringsuttalelse spørsmål ved om det er grunn til å opprettholde en særskilt, begrenset vedtakskompetanse for fylkesmannen når man ellers har gått bort fra dette ved tvister etter barneloven.

AFFO støtter ikke forslaget, og framholder følgende:

«(...) Vurderingen av hva som er rimelige reisekostnader er ofte kompliserte. Dersom fylkesmannens avgjørelser gis tvangskraft, kan dette blant annet føre til at reisekostnader som ikke er rimelige eller riktige, innkreves urettmessig. Der det er uenighet om hva som er rimelige utgifter bør de vanlige reglene for tvist og innkreving følges. Dette for å unngå situasjoner hvor den ene forelder kan få blankofullmakt fra fylkesmannen til å kreve inn urimelige krav.»

3.3.2.4 Departementets vurdering og forslag

I forbindelse med Ot.prp. nr. 29 (2002–2003) Om lov om endringer i barneloven mv. (Nye saksbehandlingsregler i barnefordelingssaker for domstolene mv.) ble det vurdert om det fortsatt var hensiktsmessig at separate saker om reisekostnader ved samvær skulle behandles av fylkesmannen. Det ble konkludert med at så var tilfelle. Dette synspunktet gjelder fortsatt.

Fylkesmannen er en offentlig faginstans med kompetanse på feltet. Dette tilsier at vedtakene som fattes om deling av reisekostnader bør kunne tvangsfullbyrdes. Ved å gi fylkesmannens vedtak tvangskraft, unngår man å måtte ta spørsmålet opp i søksmål for retten. Prosessen vil være både kostnads- og tidsbesparende. Det kan også føre til at flere foreldre blir enige om å reise sak for fylkesmannen, slik at rettssystemet avlastes.

I saker der fylkesmannens vedtak går ut på at det *ikke* foreligger særlige grunner som gjør det rimelig med en annen fordeling av reisekostnadene enn en forholdsmessig etter foreldrenes inntekt, vil slike vedtak etter departementets syn ikke kunne tvangsfullbyrdes. Et slikt vedtak fastslår at det ikke foreligger særlige grunner som gjør en annen fordeling rimelig og tar ikke stilling til reiseutgiftenes størrelse eller hvordan utgiftene skal fordeles mellom foreldrene. Vedtaket vil således ikke ha et materielt innhold som lar seg tvangsfullbyrde.

AFFO uttrykker bekymring for at det å gi fylkesmannens vedtak tvangskraft vil kunne føre til at reisekostnader, som verken er rimelige eller riktige, innkreves. Til det vil departementet bemerke at fylkesmannens vedtak bare vil kunne tvangsfullbyrdes i tilfeller der det foreligger særlige omstendigheter som gjør det rimelig med en annen fordeling av reisekostnadene enn en forholdsmessig fordeling. Det følger av forarbeidene at det skal mye til for å anvende denne unntaksregelen. Departementet legger til grunn at fylkesmannen foretar en grundig vurdering av alle sakens momenter før vedtak fattes. Sannsynligheten for uriktige vedtak vil dermed være lav. Dersom en av partene er uenige i fylkesmannens vedtak, kan for øvrig saken bringes inn for retten.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at fylkesmannens avgjørelser om deling av reisekostnader, gis tvangskraft. Det vises til lovforslaget barneloven § 44 nytt annet ledd, siste punktum.

3.3.3 Private avtaler om deling av reisekostnader. Stadfestelse av fylkesmannen og tvangskraft

3.3.3.1 Gjeldende rett

Fylkesmannen har per i dag ikke myndighet til gjennom vedtak å stadfeste en privat avtale om deling av reisekostnader, eller til å gi en slik avtale tvangskraft.

3.3.3.2 Høringsnotatets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet å gi fylkesmannen myndighet til å stadfeste en skriftlig privat avtale om reisekostnader slik at den gis tvangskraft.

3.3.3.3 Høringsinstansenes uttalelser

Av høringsinstansene har *Fylkesmannen i Aust-Agder, Justisdepartementet (JD)* og *Aleneforeldreforeningen (AFFO)* uttalt seg til dette forslaget.

Fylkesmannen i Aust-Agder og *JD* støtter forslaget, i motsetning til *AFFO* som viser til at vurderingen av hva som er rimelige reisekostnader ofte er kompliserte, og at vanlige regler for tvist og innkreving derfor bør følges ved uenighet.

3.3.3.4 Departementets vurdering og forslag

En avtale om deling av reisekostnader som gir tvangsgrunnlag har større gjennomslagskraft og gir en reell innkrevingsmulighet. Partene gis et forebyggende vern mot at avtalen blir brutt, og en større trygghet ved utgiftsutlegg. Dette kan i seg selv virke konfliktdepende.

En avtale mellom foreldrene om reisekostnader er en privat avtale. Fylkesmannens viktigste oppgave vil være å påse at de formelle vilkårene for en gyldig avtale er oppfylt. Fylkesmannen skal også foreta en prøving av avtalens rimelighet. Avtaler som vil virke urimelig eller som er i strid med hensynet til barnets beste, skal ikke gis tvangskraft. Det må imidlertid kunne legges til grunn at hensynet til en rimelig fordeling av utgiftene mellom foreldrene etter økonomisk evne, vil være sentralt. Dersom avtalen for eksempel pålegger bostedsforelderen å dekke reisekostnader av et slikt omfang at det rammer barnets behov for underhold hos bostedsforelderen, vil dette måtte veie tungt i fylkesmannens vurdering av om avtalen skal stadfestes. Normalt vil imidlertid hensynet til barnets beste først og fremst komme inn i forbindelse med fastsettelse av samværet, og ikke i forbindelse med fordelingen av reiseutgiftene mellom foreldrene.

Departementet deler ikke *AFFOs* bekymring når det gjelder fylkesmannens evne til å håndtere slike saker på en god måte. Etter departementets syn tilsier fylkesmannens kompetanse og erfaring at embetet er velegnet til å foreta denne type vurderinger.

Departementet foreslår at fylkesmannen gis myndighet til å stadfeste private avtaler om deling av reisekostnader ved samvær, og at de gis tvangskraft. Det vises til lovforslaget barneloven § 44 nytt tredje ledd.

4 Regeltekniske endringer i lov om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m v og om tilbakelevering av barn

Ved forberedelsen av lov 20. juni 2003 nr. 40 og endring av paraferingen i barneloven, ble oppdateringen av enkelte henvisninger i lov 8. juli 1988 nr. 72 om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar mv og om tilbakelevering av barn, ved en inkurie oversett. Dette gjelder § 18 annet ledd, hvor henvisningen til barneloven § 38 skal være § 60, og § 20 første ledd hvor henvisningen til barneloven § 43 første ledd skal være § 40 første ledd. Departementet foreslår at dette rettes opp. Det vises til lovforslaget lovens §§ 18 annet ledd og 20 første ledd.

Etter departementets vurdering bør loven gis en offisiell korttittel. Departementet foreslår derfor at loven gis korttittelen «barnebortføringsloven», som for øvrig allerede synes å være i bruk på mer uoffisiell basis. Det vises til lovforslaget lovens tittel.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om automatisk justering av offentlig fastsatte bidrag når barnet går over fra en aldersklasse til en annen, vil gi merarbeid for arbeids- og velferdsetaten. I forbindelse med utformingen av bidragsreformen, representerte de administrative konsekvensene en stor utfordring. Totalt sett ble det anslått at regelendringene ville føre til et omfattende merarbeid i den daværende trygdeetaten tilsvarende 180 årsverk. Tidsbruksundersøkelser har imidlertid vist at økningen fra 2002 til 2004 er på ca. 70 årsverk, se St.meld. nr. 19 (2006–2007) punkt 2.5. Merarbeidet som forslaget om automastisk justering

vil medføre for arbeids- og velferdsetaten, vil derfor kunne innpasses i de økte ressursene etaten fikk i forbindelse med innføring av nye regler i 2003.

Forslaget om at deling av reisekostnader skal kunne starte med mekling i forliksrådet, vil kunne medføre økt arbeidsbyrde for forliksrådene. Det er imidlertid få dommer i tingretten om reisekostnader. I tillegg viser undersøkelser gjennomført av SSB at bare 11 prosent av delte familier oppgir å ha betydelige reisekostnader, dvs. over 500 kroner hver vei, se St.meld. nr. 19 (2006–2007) punkt 10.4.3. Departementet mener derfor det er grunn til å anta at saksmengden vil være svært begrenset, selv om en må påregne en viss økning i forhold til dagens saksantall. Forslaget antas følgelig å ha ubetydelige økonomiske og administrative konsekvenser for forliksrådene og domstolene. Forliksrådene avlønnes etter et stykkprissystem, jf. forskrift 12. desember 2007 nr. 1605 til tvisteloven (tvistelovforskriften). Stykkprisen er knyttet opp til salslærsatsen for advokater, p.t. 850 kroner, og en økning av saksantallet for forliksrådene vil øke utgifterne knyttet til medlemmenes godtgjørelse. Vurdert opp mot at disse sakene i dag bringes inn for tingretten som første instans, kan imidlertid dette være en samfunnsøkonomisk lønnsom endring.

Forslaget om at fylkesmannen gis kompetanse til å fatte vedtak om at en avtale om reisekostnader skal ha tvangskraft, antas å medføre en begrenset økning i den totale saksmengden, jf. også ovenfor. Forslaget antas således å ha ubetydelige økonomiske og administrative konsekvenser for fylkesmennene.

6 Merknader til de enkelte bestemmelser

6.1 Merknader til endringene i barnelova

Til § 44

Bestemmelsen er endret materielt og også lovteknisk, ved at den nå er delt inn i tre ledd.

I første ledd nytt annet punktum er det angitt hvilke kostnader som omfattes av bestemmelsen. I tillegg til kostnader til barnets reiser, omfattes nødvendige kostnader til foreldrenes alenereiser i forbindelse med henting og bringing av barnet til og fra samvær, og samværsforelderens kostnader til egen reise når samværet skjer der barnet bor. Endringen er en følge av rettspraksis og Hålogaland lagmannsretts dom av 12. oktober 2004, der retten har tatt stilling til den nærmere rekkevidden av bestemmelsen i barneloven § 44. Det legges til grunn

at det bare er foreldrenes nødvendige utgifter som skal deles, og at rimeligste reisemåte må benyttes.

Annet ledd er nytt, der første, annet, tredje og fjerde punktum tilsvarer annet, tredje, fjerde og femte punktum i gjeldende bestemmelse. Annet ledd siste punktum er nytt, og innebærer at fylkesmannens vedtak i saker vedrørende reisekostnader ved samvær, gis tvangskraft. Den av foreldrene som i følge vedtaket har et pengekrav mot den andre forelder, kan dermed tvangsinnkreve dette uten først å gå veien om søksmål for retten. Der fylkesmannens vedtak går ut på at det ikke foreligger særlige grunner som gjør det rimelig med en annen fordeling enn det som følger av bestemmelsens første ledd, vil imidlertid vedtakets innhold ikke være av en slik karakter at det kan tvangsfullbyrdes.

I nytt tredje ledd gis fylkesmannen myndighet til å stadfeste en privat avtale mellom foreldrene om fordeling av reisekostnader, og dermed gi avtalen tvangskraft. Dette forutsetter at begge foreldrene ber om slik stadfesting. Fylkesmannen må i hvert enkelt tilfelle vurdere om stadfestelse skal gis, jf. begrepet «*kan*». Fylkesmannens viktigste oppgave vil være å påse at de formelle vilkårene for en gyldig avtale er oppfylt. Fylkesmannen skal også foreta en prøving av avtalens rimelighet. Ved praktisering av bestemmelsen må det legges til grunn at hensynet til en rimelig fordeling av utgiftene mellom foreldrene etter deres økonomiske forhold skal veie tungt. Det kan imidlertid også tenkes situasjoner der hensynet til barnets beste tilsier at fylkesmannen likevel ikke skal stadfeste foreldrenes avtale om deling av reisekostnader ved samvær.

Til § 70 annet ledd

Endringen i annet ledd annet punktum innebærer at bidrag som tidligere er blitt fastsatt ved avtale, bare skal endres dersom den nye utmålingen vil medføre en endring på mer enn 12 prosent i motsetning til dagens 10 prosent. Bakgrunnen for endringen er at foreldrenes forholdsmessige andel av underholdskostnaden ikke lenger skal avrundes til nærmeste sjettedel, men gjøres ved en eksakt forholdsmessig fordeling. Ved å øke prosentsatsen, sikres stabiliteten og forutsigbarheten for partene, ved at en ikke risikerer for mange endringskrav.

Til § 71 første ledd

Endringen i første ledd tredje punktum innebærer at muntlige avtaler likestilles med skriftlige avtaler. Dette innebærer at muntlige avtaler på lik linje med de skriftlige avtalene danner grunnlag for samværs-

fradrag i bidraget. Det følger videre av endringen at det minste oppgitte samværet uansett skal legges til grunn der partene har en avtale av et visst omfang, men er uenige om i hvilken grad denne følges opp, og derfor oppgir forskjellig samværsklasse. Det vil bli gitt utfyllende bestemmelser ved forskrift.

Det er videre gjort en presisering i første ledd første punktum ved at det nå klart går fram at de fastsatte kostnadene til forsørging av barnet varierer etter barnets alder fastsatt i aldersgrupper. Presiseringen innebærer ingen realitetsendring.

Til § 71 nytt annet ledd

Bestemmelsen gir bidragsfogden ved arbeids- og velferdsetaten hjemmel til av eget tiltak å justere bidraget automatisk når bidragsbarnet passerer en aldersklasse. Endringen må ses i sammenheng med at det etter kostnadsmodellen er et mål at forskjellene i kostnadene for barn i ulike grupper avspeiles, og at bidraget tilpasses barnets underholdskostnad så godt som mulig. Bestemmelsen antas å redusere behovet for å sette fram krav om endring, og kan gjøre den enkeltes økonomi mer forutsigbar.

Bestemmelsen omfatter tilfeller der bidraget er gjenstand for offentlig innkreving gjennom arbeids- og velferdsetaten. Saker der bidraget ikke er fastsatt med utgangspunkt i underholdskostnaden omfattes likevel ikke. Bakgrunnen for dette er at sjablonjusteringer i slike tilfeller ikke har betydning for bidragets størrelse. Dette gjelder blant annet tilfeller der bidraget er fastsatt etter skjønn, eller der en av partene mottar barnetillegg i trygd mv. Det vil bli gitt utfyllende bestemmelser ved forskrift.

Til § 75 annet ledd

Endringen i annet ledd første punktum innebærer at avgjørelsesorganet gis hjemmel til av eget tiltak å ta opp alle sakene til en bidragspliktig der vedkommende har redusert bidragsevne eller bidraget overstiger maksimumsgrensen, inkludert oppfostringsbidrag fastsatt etter barnevernloven. Dette betyr at ved den forholdsmessige fordelingen (reduksjonen) av bidraget mellom flere barn, vil det bli tatt hensyn til alle pålagte bidrag, uavhengig av om forsørgelsesplikten følger av barneloven eller barnevernloven.

Til § 77

Ved en inkurie har ikke denne paragrafen fått egen tittel, og paragrafen gis den offisielle korttittelen

«Klage».

Tilføyelsen av nytt annet punktum innebærer at det gjøres unntak fra klageretten etter forvaltningsloven for vedtak som utelukkende gjelder automatisk justering etter barneloven § 71 nytt annet ledd. Bakgrunnen for dette er at satsene som skal justeres er faste, og en eventuell klage på justeringen vil ikke få innvirkning på resultatet i noen tilfeller.

6.2 Merknader til endringen i tvisteloven

Til § 6–2 første ledd bokstav a

Bestemmelsen er endret ved at det er gjort en tilføyelse til slutt i setningen. Endringen innebærer at saker om deling av reisekostnader ved samvær ikke lenger er unntatt fra behandling i forliksrådet. Saksbehandlingen i forliksrådet fokuserer i første omgang på mekling, og det antas derfor at en del av sakene som bringes inn for forliksrådet kan løses ved at partene blir enige. Dersom mekling ikke fører fram, vil forliksrådet avsi dom i saken dersom en av partene ber om det.

6.3 Merknader til endringene i lov om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar mv og om tilbakelevering av barn

Til lovens tittel

Loven gis den offisielle korttittelen «barnebortføringsloven», som for øvrig allerede synes å være i bruk på mer uoffisiell basis.

Til §§ 18 annet ledd og 20 første ledd

Endringene innebærer en oppdatering av henvisninger i § 18 annet ledd til barneloven § 60, og i § 20 første ledd til barneloven § 40 første ledd. Oppdateringene ble ved en inkurie oversett i forbindelse med forberedelsen av lov 20. juni 2003 nr. 40 og endring av parafering i barneloven.

6.4 Ikrafttredelse og overgangsregler

Nr. 1 gir Kongen hjemmel til å fastsette dato for ikrafttreden. Kongen gis videre hjemmel til å fastsette ulike ikrafttredelsestidspunkt for endringsforslagene.

Nr. 2 gir departementet myndighet til å fastsette overgangsregler i forskrift.

Barne- og likestillingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i barnelova mv. (barnebidrag og reisekostnader ved samvær).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i barnelova mv. (barnebidrag og reisekostnader ved samvær) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i barnelova mv. (barnebidrag og reisekostnader ved samvær)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 44 skal lyde:

§ 44. *Reisekostnader ved samvær*

Reisekostnadene ved samvær skal delast mellom foreldra etter storleiken på inntektene deira der foreldra ikkje blir samde om noko anna. *Kostnadene som skal delast, er kostnader til barnet si reise, foreldra sine nødvendige kostnader til reise i samband med å hente eller bringe barnet til samværet og samværsforelderens sine kostnader til eiga reise når samværet skjer der barnet bur.*

Dersom særlege grunnar gjer det rimeleg, kan retten fastsetje ei anna fordeling av reisekostnadene. Er foreldra samde om det, kan sak om reisekostnadene i staden gå til fylkesmannen. Har barnet fylt 15 år, kan sak om reisekostnader gå til fylkesmannen jamvel om berre ein av foreldra ber om det. Reglane i § 64 gjeld tilsvarande. *Fylkesmannen sitt vedtak er tvangsgrunnlag for utlegg.*

Når begge foreldra ber om det, kan fylkesmannen fastsetje at ei skriftleg avtale om deling av reisekostnader skal kunne tvangsfullførast ved utlegg etter tvangsfullbyrdesloven kapittel 7.

§ 70 annet ledd skal lyde:

Dersom dei ikkje vert samde, kan kvar av dei krevje at tilskotsfuten tek avgjerd om tilskotet. Dette kan dei gjere jamvel om dei opphavleg har gjort avtale om tilskotet, men slik at løpande tilskot berre skal endrast dersom reglane i lova vil medføre ei endring på meir enn 12 prosent. Departementet kan gje forskrift om gebyr der tilskotsfuten tek avgjerd om fastsetjing og endring av fostringstilskot.

§ 71 første ledd skal lyde:

Tilskotsfuten skal fastsetje tilskotet slik at fastsette utlegg til forsyning av barnet *etter barnet sin alder* (underhaldskostnadene) vert delte mellom foreldra etter storleiken på inntekta deira. Tilskotet skal likevel ikkje fastsetjast til eit høgare tilskot enn at tilskotspliktige har att fastsette midlar til eige underhald mv. (bidragsevnevurderinga). Tilskotet

skal som hovudregel reduserast for *munntleg eller skriftleg avtalt eller offentleg fastsett samvær*. Har foreldra avtala delt bustad etter lova § 36, gjeld særskilte reglar.

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Tilskotsfuten skal av eige tiltak regulere fostringstilskotet når barnet går over til ei ny aldersgruppe om ikkje anna er fastsett i forskrift etter tredje ledd.

§ 71 annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 75 annet ledd skal lyde:

Der tilskotspliktige med fleire barn ikkje har full tilskotsevne eller samla tilskotsplikt er høgare enn ein viss prosent av inntekta *eller oppfostringstilskot er fastsett etter lov 17. juli 1992 nr. 100 § 9–2*, kan avgjerdsorganet av eige tiltak foreta samla forholdsmessig fastsetjing av tilskota til barna. Dette gjeld i alle typar saker der det kjem minst eitt krav om førstegongsfastsetjing, klage eller endring eller der tilskotsfuten av eige tiltak kan ta opp eit krav. Regelen gjeld uavhengig av om tilskotspliktige har barn med same tilskotsmottakar eller fleire tilskotsmottakarar. Lova §§ 70 andre stykket og 74 første stykket gjeld tilsvarande. Departementet kan ved forskrift gje utfyllande reglar om samla forholdsmessig fastsetjing av tilskot.

§ 77 skal lyde:

§ 77. *Klage*

Avgjerd om fostringstilskot til barn fastsett av tilskotsfuten kan klagast inn for næraste overordna organ eller det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. *Klageretten gjeld ikkje avgjerd som berre gjeld regulering ved overgang til ny aldersgruppe etter § 71 andre stykket.*

II

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) gjøres følgende endringer:

§ 6–2 første ledd bokstav a skal lyde:

a) familiesaker, unntatt saker som bare gjelder det

økonomiske oppgjøret ved samlivsbrudd *eller deling av reisekostnader ved samvær,*

III

I lov 8. juli 1988 nr. 72 om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m v og om tilbakelevering av barn, gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m v og om tilbakelevering av barn (*barnebortføringsloven*).

§ 18 annet ledd skal lyde:

(2) Dersom det ikke er tilrådelig at barnet er hos en av foreldrene mens sak om fullbyrding etter § 6 eller tilbakelevering etter § 11 behandles, kan retten bestemme at barnevernet skal overta omsorgen for barnet inntil saken er endelig avgjort. Beslutter retten at barnet skal være hos en av foreldrene mens sak som nevnt behandles, jf barneloven § 60.

§ 20 første ledd skal lyde:

(1) Dersom et barn med bosted her i landet er bortført til utlandet eller tilbakeholdes i et annet land, kan tingretten på det sted hvor barnet sist oppholdt seg, etter begjæring fra den som har foreldreansvaret avsi kjennelse om at handlingen er ulovlig. Det samme gjelder dersom barnet er bortført eller holdt tilbake av en part som har foreldreansvar i tilfelle hvor foreldreansvaret er delt og den andre part begjærer det. Bortføring eller ulovlig tilbakeholdelse etter forrige punktum foreligger ikke dersom utenlandsoppholdet skjer med samtykke av den annen part eller det gjelder et kort opphold og det synes åpenbart at barnet vil komme tilbake som planlagt, jf barneloven § 40 første ledd.

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at forskjellige bestemmelser skal tre i kraft til ulik tid.
2. Departementet kan i forskrift gi nærmere overgangsregler.

Vedlegg 1**Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre***Parallelloppstilling**§ 44. Reisekostnader ved samvær*

Reisekostnadene ved samvær skal delast mellom foreldra etter storleiken på inntektene deira der foreldra ikkje blir samde om noko anna. Dersom særlege grunnar gjer det rimeleg, kan retten fastsetje ei anna fordeling av reisekostnadene. Er foreldra samde om det, kan sak om reisekostnadene i staden gå til fylkesmannen. Har barnet fylt 15 år, kan sak om reisekostnader gå til fylkesmannen jamvel om berre ein av foreldra ber om det. Reglane i § 64 gjeld tilsvarende.

§ 70. Korleis fostringstilskotet vert fastsett

Foreldra kan gjere avtale om fostringstilskot til barnet.

Dersom dei ikkje vert samde, kan kvar av dei krevje at tilskotsfuten tek avgjerd om tilskotet. Dette kan dei gjere jamvel om dei opphavleg har gjort avtale om tilskotet, men slik at løpande tilskot berre skal endrast dersom reglane i lova vil medføre ei endring på meir enn 10 prosent. Departementet kan gje forskrift om gebyr der tilskotsfuten tek avgjerd om fastsetjing og endring av fostringstilskot.

Spørsmålet skal likevel avgjerast av domstolane

- a) Når nokon av foreldra bed om at det vert gjort i samband med ekteskapssak eller rettssak om foreldreansvar, om kven barnet skal bu saman med eller om samværsrett
- b) Når tilskotsfuten viser partane til domstolane, fordi det er meir teneleg etter den karakter saka har.

Når det gjeld tilskot etter § 68 andre og tredje

§ 44. Reisekostnader ved samvær

Reisekostnadene ved samvær skal delast mellom foreldra etter storleiken på inntektene deira der foreldra ikkje blir samde om noko anna. *Kostnadene som skal delast, er kostnader til barnet si reise, foreldra sine nødvendige kostnader til reise i samband med å hente eller bringe barnet til samværet og samværsforelderen sine kostnader til eiga reise når samværet skjer der barnet bur.*

Dersom særlege grunnar gjer det rimeleg, kan retten fastsetje ei anna fordeling av reisekostnadene. Er foreldra samde om det, kan sak om reisekostnadene i staden gå til fylkesmannen. Har barnet fylt 15 år, kan sak om reisekostnadene gå til fylkesmannen jamvel om berre ein av foreldra ber om det. Reglane i § 64 gjeld tilsvarende. *Fylkesmannen sitt vedtak er tvangsgrunnlag for utlegg.*

Når begge foreldra ber om det, kan fylkesmannen fastsetje at ei skriftleg avtale om deling av reisekostnader skal kunne tvangsfullførast ved utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 7.

§ 70. Korleis fostringstilskotet vert fastsett

Foreldra kan gjere avtale om fostringstilskot til barnet.

Dersom dei ikkje vert samde, kan kvar av dei krevje at tilskotsfuten tek avgjerd om tilskotet. Dette kan dei gjere jamvel om dei opphavleg har gjort avtale om tilskotet, men slik at løpande tilskot berre skal endrast dersom reglane i lova vil medføre ei endring på meir enn 12 prosent. Departementet kan gje forskrift om gebyr der tilskotsfuten tek avgjerd om fastsetjing og endring av fostringstilskot.

Spørsmålet skal likevel avgjerast av domstolane

- a) Når nokon av foreldra bed om at det vert gjort i samband med ekteskapssak eller rettssak om foreldreansvar, om kven barnet skal bu saman med eller om samværsrett
- b) Når tilskotsfuten viser partane til domstolane, fordi det er meir teneleg etter den karakter saka har.

Når det gjeld tilskot etter § 68 andre og tredje

stykket til barn som har fylt 18 år, er det barnet sjølv som gjer avtale eller er part i saka.

Dersom foreldra ikkje lever saman når barnet vert født, og dei ikkje har gjort avtale om tilskotet, skal tilskotsfuten av eige tiltak fastsetje fostringstilskot til barnet.

Får den tilskotspliktige forsyrt tillegg frå Forsvaret i samband med avtening av førstegangstene eller sivilteneste, eller har rett til anna yting frå det offentlege der barnetillegg er ein del av stønaden, kan tilskotsfuten av eige tiltak fastsetje fostringstilskot til barnet for den tida slikt tillegg vert utbetalt.

Eit organ som handsamar sak om fastsetjing av tilskot, har same rett til å krevje opplysningar som tilskotsfuten etter § 10 andre stykket.

§ 71. Offentleg utmåling av fostringstilskot

Tilskotsfuten skal fastsetje tilskotet slik at fastsette utlegg til forsyting av barnet (underhaldskostnadene) vert delte mellom foreldra etter storleiken på inntekta deira. Tilskotet skal likevel ikkje fastsetjast til eit høgare tilskot enn at tilskotspliktige har att fastsette midlar til eige underhald mv. (bidragsevnevurderinga). Tilskotet skal som hovudregel reduserast for skriftleg avtalt eller offentleg fastsett samvær. Har foreldra avtala delt bustad etter lova § 36, gjeld særskilte reglar.

Departementet kan ved forskrift gje utfyllande reglar om utmåling av fostringstilskot etter lova her.

§ 75. Tilhøvet mellom avgjerdsorgan og påstandar frå partane

I klagesaker og i saker om endring av tilskot etter § 74 kan avgjerdsorganet gå utanfor det partane gjer påstand om. Avgjerdsorganet kan også endre andre tilskot etter barnelova og forsyningstilskot til ektemake endå om ingen av partane krev det.

Der tilskotspliktige med fleire barn ikkje har full tilskotsevne eller samla tilskotsplikt er høgare enn ein viss prosent av inntekta, kan avgjerdsorganet av eige tiltak foreta samla forholdsmessig fastsetjing av tilskota til barna. Dette gjeld i alle typar saker der det kjem minst eitt krav om førstegongsfastsetjing, klage eller endring eller der tilskotsfuten av eige tiltak kan ta opp eit krav. Regelen gjeld uavhengig av om tilskotspliktige har barn med same tilskotsmottakar eller fleire tilskotsmottakarar.

stykket til barn som har fylt 18 år, er det barnet sjølv som gjer avtale eller er part i saka.

Dersom foreldra ikkje lever saman når barnet vert født, og dei ikkje har gjort avtale om tilskotet, skal tilskotsfuten av eige tiltak fastsetje fostringstilskot til barnet.

Får den tilskotspliktige forsyrt tillegg frå Forsvaret i samband med avtening av førstegangstene eller sivilteneste, eller har rett til anna yting frå det offentlege der barnetillegg er ein del av stønaden, kan tilskotsfuten av eige tiltak fastsetje fostringstilskot til barnet for den tida slikt tillegg vert utbetalt.

Eit organ som handsamar sak om fastsetjing av tilskot, har same rett til å krevje opplysningar som tilskotsfuten etter § 10 andre stykket.

§ 71. Offentleg utmåling av fostringstilskot

Tilskotsfuten skal fastsetje tilskotet slik at fastsette utlegg til forsyting av barnet *etter barnet sin alder* (underhaldskostnadene) vert delte mellom foreldra etter storleiken på inntekta deira. Tilskotet skal likevel ikkje fastsetjast til eit høgare tilskot enn at tilskotspliktige har att fastsette midlar til eige underhald mv. (bidragsevnevurderinga). Tilskotet skal som hovudregel reduserast for *munleg eller* skriftleg avtalt eller offentleg fastsett samvær. Har foreldra avtala delt bustad etter lova § 36, gjeld særskilte reglar.

Tilskotsfuten skal av eige tiltak regulere fostringstilskotet når barnet går over til ei ny aldersgruppe om ikkje anna er fastsett i forskrift etter tredje ledd.

Departementet kan ved forskrift gje utfyllande reglar om utmåling av fostringstilskot etter lova her.

§ 75. Tilhøvet mellom avgjerdsorgan og påstandar frå partane

I klagesaker og i saker om endring av tilskot etter § 74 kan avgjerdsorganet gå utanfor det partane gjer påstand om. Avgjerdsorganet kan også endre andre tilskot etter barnelova og forsyningstilskot til ektemake endå om ingen av partane krev det.

Der tilskotspliktige med fleire barn ikkje har full tilskotsevne eller samla tilskotsplikt er høgare enn ein viss prosent av inntekta *eller oppfostringstilskot er fastsett etter lov 17. juli 1992 nr. 100 § 9–2*, kan avgjerdsorganet av eige tiltak foreta samla forholdsmessig fastsetjing av tilskota til barna. Dette gjeld i alle typar saker der det kjem minst eitt krav om førstegongsfastsetjing, klage eller endring eller der tilskotsfuten av eige tiltak kan ta opp eit krav. Regelen gjeld uavhengig av om tilskotspliktige har

Lova §§ 70 andre stykket og 74 første stykket gjeld tilsvarande. Departementet kan ved forskrift gje utfyllande reglar om samla forholdsmessig fastsetjing av tilskot.

§ 77.

Avgjerd om fostringstilskot til barn fastsett av tilskotsfuten kan klagast inn for næraste overordna organ eller det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

barn med same tilskotsmottakar eller fleire tilskotsmottakarar. Lova §§ 70 andre stykket og 74 første stykket gjeld tilsvarande. Departementet kan ved forskrift gje utfyllande reglar om samla forholdsmessig fastsetjing av tilskot.

§ 77. Klage

Avgjerd om fostringstilskot til barn fastsett av tilskotsfuten kan klagast inn for næraste overordna organ eller det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. *Klageretten gjeld ikkje avgjerd som berre gjeld regulering ved overgang til ny aldersgruppe etter § 71 andre stykket.*

Trykke-AS O. Fredr. Annesen, Juni 2008